

Menekülés Varga Bélával

Az 1939. szeptemberi német-szovjet lerohanás után a lengyel katonák és civilek, menekülni kényszerültek. Így kerültek, mintegy másfélszázezren, Magyarországra is. Az egykori menekültek visszaemlékezéseit hamarosan magyar nyelven is kötetileg szerkesztik és kiadják. Tadeusz Celt (valódi nevén Tadeusz Chciuk), a híres összekötő futár és ejtőernyős is szerepel a szerzők között. Az alábbiakban az ő írásából közlünk egy részletet.

A magyar-horvát határon Varga Béla (a legendás balatonboglári plébános, 1946–47-ben a Nemzetgyűlés elnöke – a szerk.) az idegesség legkisebb jelét sem mutatva, a legnagyobb nyugalommal intézte az útlevél- és vámügyeket. Amikor a határőrökkel beszélt és átnyújtotta útleveleinket, én a hálókocsi-fülke felső ágyán feküdtem, s azon izgultam, nehogy meghallják, milyen hangosan ver a szívem. Horvátország ebben az időben fasiszta, és a németek által teljes egészében ellenőrzött ország volt. Zágrábban megszakadt az idill. A pályaudvaron már várt ránk egy emberünk, horvát egyenruhában. Ő értesítette magyarországi barátainkat, hogy az utazás első részében szerencsével jártunk. Számunkra azonban rossz hírei voltak. Le kellett szállnunk a vonatról, és egy szállodába jelentkezünk be. Az utazást úgy tervezték, hogy ne érintkezzünk német szolgálatokkal. Így hát Zágrából Olaszországon keresztül kellett utaznunk Svájcba. Kiderült azonban, hogy ezen az útvonalon a jugoszláv partizánok a levegőbe röpítettek egy hidat, s jó néhány nap eltelik, míg újra megindulhat rajta a közlekedés. Maradt még egy lehetőség: Ljubljánán, a Harmadik Birodalom területén keresztül. De ehhez német tranzit-vízum beszerzésére lett volna szükség. Menjünk vissza Budapestre, vagy vállaljuk a legnagyobb kockázatot? Én határozottan s minden áron Londonba akartam jutni. És ekkor Varga Béla döntött: belépünk az oroszlán barlangjába. „Kedves barátom, megpróbáljuk azt, ami lehetetlennek látszik. Németországon megyünk keresztül!”

Elmentünk mindketten a német követségre, és átutazó vízumot kértünk. Legelőször a német kon-

zul hallgatott ki bennünket, majd átírányítottak a Gestapóra. Ott másodszer is kihallgattak, de már sokkal részletesebben. Varga Béla hosszan magyarázta a németeknek, hogy nagyon gyorsan Svájcba kell jutnunk, mert rám operáció vár, a hangszálaimat műtik. Ma-

és megmentett. Végre hívtak a német követségre, s megkértek, hagyjuk ott útleveleinket, hogy beüthessék a vízumokat. A legidegeseztőbb órák következtek. Mi lesz, ha rájönnek, hogy az én útlevelemben kicserélték a fényképet? Ha meg már nyomon vannak és tudják, ki vagyok, hogyan viselkedjek? Amikor végre visszakaptuk okmányainkat a vízumokkal, a bepecsételt hatalmas horogkeresztes sással, nem hittünk a szemünknek. De ott állt fehéren, feketén: érvényes

Fotó 1939-ből: Kárpátalja visszafoglalásakor a két ország katonái találkoznak a lengyel-magyar határon

gyar képviselői igazolványával hadonászott, és tette, mennyire fel van háborodva a hídrobbantó partizánok miatt.

Két napig vártunk a válaszra. Nekem ez a két nap két évszázadnak tetszett. Tűkön ültem, és kétségbe voltam esve, hogy nincs fegyverem, mert akkor egyedül próbálnám átverekedni magam. Varga Béla imádkozott és naponta misét celebrált a zágrábi székesegyházban. Én meg ministráltam neki. Buzgón imádkoztunk Szűz Máriához, Lengyelország és Magyarország patrónájához. A templomban is átéltem egy váratlan pillanatot, amikor felajánlották, hogy misézzek én is. Béla atya odajött

a Harmadik Birodalomhoz tartozó Szlovénián keresztül történő átutazásra. November 20-án este azonnal vonatra ültünk, és szlovén területen keresztül eljutottunk Olaszországba. Később Trieszten, Velenécen, Padován és Veronán át egyre közelebb jutottunk Svájcba. Milánóban, ahol a csatlakozásra vártunk, hatalmas bombatámadást éltünk át, de végül ezt is magunk mögött tudtuk. Másnap, amikor a vonat átment végre az olasz-svájci határon, térdre rogytunk, és imádkozni kezdtünk együtt. Később Varga Béla azt mondta: „Eddig a percig én ügyeltem rád, mostantól fogva te vigyázol énrám”.

Józsa Péter fordítása